herpy

VARANER

Short-tailed Pygmy Monitor

Varanus brevicauda

Varanus brevicauda er en af verdens allermindste varaner: en brunlig, jordlevende og dagaktiv ørkenbeboer fra Australiens indre, der kun bliver 20-25 cm lang og lever i huller under spinifexgræs. Den holdes og opdrættes sjældent, og meget af pasningen må lånes fra slægtninge, så arten er kun for erfarne holdere, der er parate til at gå nye veje.

Familie: Varanidae Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-25 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**8-20 g**
Levetid	**5-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**80 × 40 × 50 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-30 °C**
Hotspot	**38-45 °C**
Temperatur, nat	**18-20 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**10-22 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-5 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**70-100 dage** ved 18-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i bilag B til EU's forordning om handel med vilde dyr, ligesom de fleste varaner. Den er ikke på forbudslisten i bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015 (komodovaran, båndvaran, papuavaran, nilvaran og centralafrikansk nilvaran), så den må holdes af private efter de almindelige regler. Ved køb og salg inden for EU hører der EU-dokumentation til dyret, og CITES-papirer kræves ved indførsel.

Om arten

Varanus brevicauda hører til undergruppen *Odatria*, de små australske varaner, og er den næstmindste varan i verden efter *Varanus sparnus*. Den er langstrakt og kortlemmet, og halen er kort, omtrent lige så lang som kroppen, som artsnavnet også siger: *brevicauda* betyder "kort hale". Halen er rund og muskuløs ved roden og mere trekantet yderst. Farven er brun til rødbrun, ofte med et tydeligt sort netmønster på ryg og ben og lysere pletter på kroppen, og hovedet er mere gråligt. Hunner og hanner kan ikke kendes fra hinanden på udseendet. Arten blev beskrevet i 1898 ud fra dyr fra Sherlock River i Western Australia.

Den voksne varan er typisk 20-25 cm lang inklusive hale og vejer 8-20 g. Snude-kloak-længden når op til 13 cm. Den mindste kønsmodne han i naturen målte 8 cm fra snude til kloak, og den mindste hun med æg i kroppen 9 cm. Ungerne er 4-5 cm fra snude til kloak og vejer 1-3 g ved klækningen. Trods størrelsen opfører arten sig som en rigtig varan: den hvæser, spiler struben ud og udfalder mod truslen.

At arten er lille, gør den ikke let at holde. Den holdes og opdrættes sjældent, og Australien tillader ikke kommerciel eksport af levende dyr. Ud over nogle få oplysninger om avl i fangenskab er tallene i pasningsdelen derfor lånt forsigtigt fra den nære slægtning *Varanus gilleni* eller skønnet ud fra artens liv i naturen. Det står i teksten, hvor det gælder. Levealderen er heller ikke dokumenteret, og faktaboksens 5-10 år er et skøn. Regn med et projekt for en erfaren holder, der selv må indsamle viden.

Udbredelse og levested

Varanus brevicauda findes i store dele af Australiens tørre indre. Den lever fra kysten i Western Australia gennem Northern Territory og over det nordvestlige South Australia til det vestlige Queensland. Typelokaliteten er Sherlock River ved Nickol Bay i Western Australia.

Udbredelsen er stor, men arten ses næsten aldrig oppe på jorden. De fleste dyr er fundet i faldfælder eller ved at grave huller op, og bestanden kan derfor være svær at opgøre. Den regnes ikke for truet, men er i South Australia opført som sjælden.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Varanus brevicauda lever i tørre egne med sandet eller grusset, fast jord og tætte tuer af spinifexgræs. Den graver sine gange i kompakt, sandet lerjord og grus og er kun sjældent aktiv oven på jorden. Hunnen graver et hul til sine æg. Mange dyr kan leve tæt sammen på et lille område, selv om hvert dyr lever for sig.

Klimaet er varmt og tørt med store forskelle mellem dag og nat og lange tørkeperioder. I tørre år, hvor der er lidt føde, formerer arten sig slet ikke. Et dyr, der blev gravet op af et hul i august og tydeligvis lige havde været aktivt, havde en kropstemperatur på 35 °C, omkring 10 °C over lufttemperaturen. Det peger på, at arten varmer sig op i tuerne og ved hulmundingen. Om den mest jager aktivt eller ligger på lur efter byttet, er uafklaret, for begge dele er beskrevet.

Pasning

TERRARIET

Der er ikke dokumenteret en anbefalet terrariestørrelse for *Varanus brevicauda*. Faktaboksens 80 × 40 × 50 cm (længde × bredde × højde) til ét voksent dyr er et skøn, og større er bedre. Det bygger på tommelfingerreglen for jordlevende varaner, hvor terrariet er 5 gange så langt og 2 gange så bredt og højt som dyrets snude-kloak-længde. Med op til 13 cm giver det omkring 65 × 25 × 25 cm, og dertil kommer højden til et dybt lag sand og lidt margen, fordi dyret er en aktiv jæger. Unger kan starte i en mindre boks med de samme elementer.

Bunden er det vigtigste. Arten graver, og et lag sand på omkring 25 cm anbefales. Brug tørt, støvfrit sand blandet med lidt jord, så gangene ikke styrter sammen, og lad en del af bunden være lidt fugtigere. Lav skjul med flade sten og korkbark, som dyret kan grave under, og dæk delvis af med tuer af tørt græs, der minder om spinifex. Klatregrene er ikke nødvendige. Læg en stabil sten eller et stykke bark under varmekilden som solplads.

Terrariet skal have sikre låger og god ventilation. Alle varmekilder skal sidde, så dyret ikke kan røre dem, eller være afskærmet med net. Terrariet skal være helt tæt, fordi så små dyr kan presse sig gennem meget smalle sprækker.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Arten er dagaktiv og varmeelskende. Der er ingen dokumenterede temperaturer fra fangenskab, så tallene er lånt fra *Varanus gilleni*, som også lever i tørt land. Resten af terrariet holdes på 28-30 °C om dagen, og solpladsen skal nå omkring 38-42 °C, som det angives for *V. gilleni*. For en ørkenart, der soler sig, er en overfladetemperatur op til 45 °C målt med et IR-termometer et rimeligt skøn. Der skal være en stor temperaturgradient, så dyret selv kan vælge mellem varme og køligere områder, med en kølig zone nede i sandet. Det eneste kendte tal fra naturen er et dyr, der lige havde været aktivt, med en kropstemperatur på 35 °C.

Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til 18-20 °C. Brug en spot med reflektor i den ene ende og en termostat. Arten har en vinterhvile i naturen, men det er ikke dokumenteret, hvor kold eller hvor lang den er. For *V. gilleni* sænkes temperaturen med yderligere 8-10 °C i et par måneder om vinteren, og det er et muligt, men uprøvet udgangspunkt for denne art.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Varanus brevicauda kommer fra tørre egne og skal have lav luftfugtighed. Faktaboksens 30-50 % er et skøn og ikke dokumenteret for arten. Hold bunden tør foroven, men lad et dybt hjørne være svagt fugtigt, så dyret kan trække ned i fugt, når det vil. Mug i bunden er et tegn på for meget fugt.

Stil en lav, stabil skål med frisk vand i terrariet og skift den dagligt. Skålen skal være så lav, at en unge uden problemer kan kravle op igen.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Varanus brevicauda er dagaktiv og lever i åbent landskab med stærkt sollys. Der er ingen dokumenterede UVB-målinger, men da arten soler sig og er aktiv i dagslys, anbefales UVB. Ferguson-zone 3 er et skøn ud fra andre dagaktive varaner, der soler sig.

Monter et T5-rør over den ene side af terrariet, så dyret kan vælge mellem UV-lys og skygge, og giv rigeligt med skjul under sand og sten, så det kan trække sig væk. Hav lyset tændt i 12 timer om dagen om sommeren og 10 timer om vinteren, og sluk alt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

I naturen lever *Varanus brevicauda* af insekter, edderkopper, skorpioner, skolopendre og andre hvirvelløse dyr og tager også små firben som skinker og gekkoer, krybdyræg og af og til frøer og små slanger. En hun på 9 g havde spist en hel skink, der svarede til 16,5 % af hendes egen vægt. I terrariet skal grundfoderet derfor være små foderinsekter: fårekyllinger, små græshopper, kakerlakker, melorme og voksmøl. Alt skal være mindre end afstanden mellem dyrets øjne.

Fodringshyppigheden er ikke dokumenteret. Som et skøn kan voksne dyr få foder 3-4 gange om ugen i mængder, de kan spise på nogle minutter, og unger hver dag. Den nære slægtning *Varanus gilleni* bliver let for tyk, så overfodr ikke voksne dyr. Drys insekterne med kalk, og brug kalk med D3-vitamin ved hvert andet eller tredje måltid. Gnavere skal ikke indgå som hovedføde, og det er heller ikke nødvendigt for så lille et dyr.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Varanus brevicauda er lille, men har en rigtig varans temperament. Den hvæser, spiler struben ud og udfalder, hvis den føler sig truet. Bid er svage på grund af størrelsen, men kløerne er skarpe, og hurtige dyr kan være svære at holde på. Håndtér dyret så lidt som muligt, vent et par uger efter indflytningen, og hold stunderne korte. Arten lever skjult og vil helst være i sine gange, så den passer dårligt til en holder, der vil se dyret ofte. Tag aldrig fat i halen.

Vask hænder før og efter, fordi krybdyr kan bære salmonella. Hanner kæmper i parringstiden ved at rejse sig på bagbenene og brydes, så hold dem hver for sig. Arten er solitær i naturen, og dyr holdes bedst enkeltvis, også fordi parholdning ikke er dokumenteret.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnet kan ikke afgøres udefra hos *Varanus brevicauda*. For varaner generelt gælder, at en sikker kønsbestemmelse kræver en dyrlæge med erfaring i krybdyr og en endoskopisk undersøgelse, og at en sonde ikke virker, fordi hunner har en lomme, der ligner hannens hemipenis-lomme. Hanner er angivet som kønsmodne ved 7-8 cm snude-kloak-længde og en alder på omkring 10 måneder, hunner ved 8-9 cm og omkring 22 måneder. Den mindste kønsmodne han i naturen målte 8 cm fra snude til kloak, og den mindste hun med æg 9 cm.

PARRING

Parringen er ikke dokumenteret i fangenskab. I naturen sker den i september og oktober, efter vinterhvilen, og i februar er æggene klækket. Hanner kæmper om hunnerne ved at brydes på bagbenene. I tørre år, hvor der er lidt føde, formerer arten sig slet ikke i naturen, så regn med, at dyret kun parrer sig, hvis det er i fin kondition. For *Varanus gilleni* bruges en vinterhvile på et par måneder med 8-10 °C lavere temperatur til at synkronisere dyrene, men det er ikke prøvet på *Varanus brevicauda*.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen af *Varanus brevicauda* graver selv et hul til sine æg, så giv hende en dyb, fugtig æglægningsplads: en lukket boks med mindst 15 cm fugtigt sand og et indgangshul. Et kuld består oftest af 2-3 æg, i naturen spænder angivelserne fra 1 til 5 æg, og de største kuld er kendt fra kystnære egne. En hun har lagt 8 æg fordelt på 3 kuld inden for seks uger. Stil boksen i terrariet, og giv hunnen ekstra foder og kalk i sæsonen. Hannen bør flyttes ud, når hun er tæt på at lægge. En hun, der graver uden at lægge eller bliver sløv, skal hurtigt til dyrlæge.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt til en inkubator og lægges i fugtig vermiculit uden at blive vendt. Inkubationen af *Varanus brevicauda* er kun sparsomt dokumenteret. Angivelserne svinger fra 70-84 dage ved 18-25 °C til 70-100 dage afhængig af temperaturen. Hos den nære slægtning *Varanus gilleni* klækker æggene efter 90-100 dage ved 29-30 °C. Faktaboksens 18-30 °C dækker begge angivelser. Hold substratet fugtigt, men ikke vådt, og tjek, at æggene ikke skimler.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne af *Varanus brevicauda* er 4-5 cm fra snude til kloak, 8-10 cm i total længde og vejer 1-3 g. Giv dem et lille terrarie med varm solplads, sand at grave i og skjul, og fodr dem hver dag med de allermindste insekter, drysset med kalk. I fangenskab kan ungernes vægt fordobles på en måned. Del dem efter størrelse, så de mindste også får foder.

Sundhed og typiske fejl

Varanus brevicauda er hårdfør i naturen, men der er ingen dokumenteret erfaring med sygdomme i fangenskab, så følgende er lånt fra andre små varaner:

- For lav temperatur på solpladsen giver dårlig fordøjelse og appetitløshed. Mål med IR-termometer.
- For tæt på varmekilden uden afskærmning giver forbrændinger.
- Fedme, hvis dyret fodres for tit.
- Kalkmangel med bløde kæber og krumme lemmer, hvis insekterne ikke drysses med kalk, og belysningen er for svag.
- Smitte med salmonella og parasitter. Vask altid hænder.
- Fugtig bund og dårlig ventilation giver mug og luftvejsproblemer hos en ørkenart.

Dyr i handlen: Australien tillader ikke kommerciel eksport af levende dyr af arten. Der er registreret international handel med opdrættede dyr og med vildfangne dyr til forskning, men arten holdes og opdrættes sjældent. Et dyr, der tilbydes som *V. brevicauda*, bør derfor mødes med skepsis: kræv dokumentation for oprindelsen, og få arten bekræftet, da den kan forveksles med *Varanus sparnus*. Nye dyr skal altid holdes for sig selv i mindst seks uger, og en afføringsprøve hos en dyrlæge er en god idé.

Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.